

Schumicky Lilla Álom az utcán

Egy dakari kisfiú a marabuk vonzásában avagy jókívánságok Omarnak

Dakar, hétfő hajnal, buszpályaudvar. Mivel az éjszakát is itt töltöttem, már látásból ismertem a hozzám hasonlóan ott éjszakázó embereket. Mint például Omart.

Omar hétéves, volof, Szenegál legnépesebb etnikumához tartozó kisfiú. Ránézésre látszik rajta, hogy teste visszamaradt a fejlődésben, barna bodros haját a dakari vörös por fedi. Ruhája, felszerelése mindössze egy kinőtt segély farmernadrágból, egy piszkos XL-es barna pólóból és egy átfúrt, zsineggel felkötött, vállán átvetett – hajdanán paradicsompürét tartalmazó – konzerves dobozból áll. Cipője nincsen, sarkán megrepedezett a bőr. Csupaszs lábszárát és karját hegek borítják. Tipikus dakari utcagyerek képét festi. Omar két éve, mióta az édesapja eladta egy helyi marabunak (nyugat-afrikai vallási vezető), azóta annak felügyelete alá került. A dakari utcákat rója pénzt és élelmiszert koldulva az éppen arra járóktól.

Január 19. hétfő van. Omar számára az idő megszűnt létezni. Csak az éjszakák és a nappalok váltogatják egymást. Minden nap egy újabb kihívás: vajon össze fog-e jönni elég pénz ahhoz, hogy a marabuja ne verje el? A marabu, Cheick Ahmed Basir, nagyon szigorú ember, akinél a legkisebb hibáért előkerülhet a nádpálca. Mindig hosszú fehér ruhában, kezében bottal, sötét napszemüvegben mutatkozik. Korát nehéz megállapítani, valahol

az ötvenes évei közepén járhat. Cheikh Ahmed a Point E-ben – Dakar egyik előkelő villanegyedében – lakik kétszintes kőépületben, amit magas, fehér fal vesz körül. Csak a kapu melletti résen lehet átkukucskálni, de már onnan szembetűnik a házat körülölelő zöld pázsit és a rózsakert. Omar álmában sem látott ilyet. Ő csak Dakar forgalmas kereszteződéseit, a buszpályaudvarait és szeméttelpeit ismeri.

Hétfő reggel az imámok hangos, imádságráhvó éneklésére ébred. A buszpályaudvaron aludt egy ócska büfé faasztala alatt, kartonpapírokon. Szerencsére a januári dakari éjszakák már egyáltalán nem hűvösek, inkább kellemesen üdítők a nappali 38-40 fok után. A nap lassan kezd felkelni és ezzel párhuzamosan az élet is egyre mozgalmasabbá válik Dakar hatalmas és kaotikus buszpályaudvarán. Termetes asszonyosságok jelennek meg színes ruhákban, fejükön kosaraikkal, amelyekben tojást, kenyeret, majonézt, vajot, teafüvet és tejport cipelnek. Minden, ami egy jó nyugat-afrikai reggelihez kell. Omart elzavarják, hogy ne rontsa a kis büfék már amúgy is siralmas látványát, és ne ijessze el a hétfő reggel arra kószáló vendégeket. Felkerülnek a fekete-fehér kockás műanyagterítők az asztalokra, az asszonyosságok fölseprik az éjszakai szemetet, kipakolják kosaraikat, kiállítják a gázpalac-

kot és feltesznek némi vizet forralni a teához. Az első minibuszok lassan kezdenek beállni a célállomásukhoz megfelelő garázsba. Tambacounda, Touba, Kaolack. Csupa távoli szenezáli város.

Omar álma, hogy egyszer eljusson Toubaba, miről minden szenezáli áhítattal beszél: a szent város, amelyet Nyugat-Afrika Mekkájának is neveznek. A fiú, Cheikh Ahmedtől rengeteg érdekes történetet hallott a Szent Városról. Tudja például, hogy a települést 1926-ban Amadou Bamba alapította, aki már előtte is a szent helyen élt egy hatalmas fa belsejében. Ott imádkozott és böjtölt egészen addig, amíg Allah magához nem szólította. Botjával sok embert meggyógyított és sok csodát vitt véghez. Például, amikor a franciák a század elején Gabonba száműzték, megtiltották neki a hajón, hogy elvégezze a napi ötszöri imádságát, ami az iszlám hit szerint kötelező. Azonban az ég akaratára lehullottak biliincsei, kiugrott a hajóból és fent maradt a víz felszínén, ahol elvégezte imádságát. Később a franciák döbbenet látták, hogy homokos a homloka. Egy másik legenda szerint a franciák el akarták égetni, de a lángok nem fogtak rajta: ugyanis a kemencében Mohamed prófétával teázott. A harmadik legenda szerint oroszlánokkal akarták széttépni, de az éhes fenevadak édes álomba merültek mellette. Ma a botját a toubai nagy mecsetben, a Great Mosque-ban őrzik. Omar úgy hallotta a marabujától, hogyha elegendő pénzt adományoz Toubaban az ottani nagy marabuknak és imádkozik Amadou Bamba botjánál, akkor teljesülhet egy kívánsága. De vajon mit kívánjon, és hogy jusson el Toubaba? Rádásul jelenleg egy árva közép-afrikai frankja sincsen, hiszen vasárnap mindet oda kellett adnia Cheikh Ahmednek.

Mit adományozhatna hát ő a nagy és szent marabuknak? De azt tudja, hogy cserébe viszont nagyon szeretne egy gyugyut, egy nyugat-afrikai talizmánt, ami több formában is létezik. Általában a derekukon, vagy a felső karjukon, illetve a nyakukban hordják a szenezáliak. Bőrtokjában egy bújtatott kis idézet van, ami a Korán egyik versét tartalmazza. A gyugyu szerencsehozó, illetve védelmező hatása elengedhetetlen a mindennapi élethez. „Ha nincs igazi Toubaból származó gyugyud, akkor sokat ne remélj az élettől!” – mondják a hívők. Évente százezrek, csak a Grand Magal során (negyvennyolc nappal az iszlám újév kezdete után) mintegy félmillióan zárandokolnak Toubaba. Ennek alkalmával adják oda adományait a toubai nagy marabuknak, ami legtöbbször egy jelentős pénzüsszeget jelent. A marabukat szent embereknek ismerik, akik behatóan tudják a Koránt. Annyira szentek, hogy a Ramadankor – negyven napos szigorú böjt – még böjtölniük sem kell. Itt felmerülhet a kérdés a külső szemlélőben, hogy vajon nekik miért nem kell böjtölniük és vajon ők miért jobbak, mint az átlag hívő. Miért laknak palotákban és miért van gyakran hat-nyolc autójuk, illetve jelentős politikai befolyásuk? Dakar egész tömegközlekedése, kezdve a városi sárgakék roncsbuszoktól a távolsági buszokig, minden a kezükben van. Bevételük nagy részét a hívőktől, míg másik részét az utcagyerekektől szerzik. Dakarbán több ezer gyerek és fiatal koldul nekik. Őket bajfaroknak hívnak. Okkal kérdezhetnénk meg tőlük, hogy miért szolgáztatják ki magukat. A válasz egyszerű: mert, ezeknek a gyerekeknek nincs más esélyük a túlélésre. Minden gyerek, mint Omar is, egy-egy kisebb marabu ellenőrzése alatt dolgozik. A gyerekek a marabu által rendszeres Korán oktatásban részesülnek, és péntekenként kapnak egy vajas kenyert, illetve egy bögre üres teát. Szüleik abban a hitben adják el gyermekeiket a mara-

buknak, hogy megfelelő vallási oktatást kapnak, a későbbiekben pedig szent emberré válhatnak. A szerencsésebb gyerekek az utcára, míg a kevésbé szerencsések a marabu házába kerülnek, és ott dolgoznak házi szolgaként.

Omar tehát a szerencsésebbek, közé tartozik. Hasa korog az éhségtől, szombat este óta nem evett semmit. A büfék körül kóvályog, hátha valaki nem bírja befejezni az omlettes kenyerét, és neki adja a maradékot. Szerencsére nem kell többet egy fél-óránál várnia, mert egy nyakkendő s úriember kezébe nyom egy fél omlettes kenyeret és egy narancsot. Omar szeme felcsillan a mennyi lakoma láttán. Zsíros újságpapírba csomagolt kenyerét szorongatva szalad a buszpályaudvar egy kevésbé forgalmas sarkába, ahol békességben leülhet és lakmározhat. A kislány kizárja a külvilágot és minden érzékszervével a reggelijére koncentrálni, ennél nagyobb gyönyörűséget a mai napra el sem tudott volna képzelni. Miután elmajszolta az ételt a nyakkendő s ember jó szerencséjéért elmond egy fohászt és visszabandukol a pályaudvarra. Az élet most már igazán pezseg, hatalmas a tolongás és a kiabálás.

Nyugat-Afrikában a buszok nem indulnak pontosan, menetrend szerint. A jármű addig várakozik, amíg teljesen meg nem telődik emberrel. Valamikor csak kettő, de néha akár hat-nyolc órát is várni kell arra, hogy az utolsó utasok is megérkezzenek. De valahogy ez már senkit nem zavar.

Engem sem. Az éjszakát én is a pályaudvaron töltöttem, mivel éjjel háromkor futott be a busz a szent Touba városából, amire már nagyon kíváncsi voltam. Azonban a hely igazán nagy csalódást okozott, mivel atmoszférája közel sem hasonlít egy szent városé-

hoz. Azon kívül, hogy nem lehet cigarettázni és alkoholt fogyasztani az utcán, az emberek ugyanolyan érdek- és pénzhajhászok, mint más városokban. Tegnap, a nagy mecset körül böklászva többen is leszóltottak, hogy körbe vezetnek és megmutatják a nagy fát, vagy elvisznek egy marabuhhoz, aki majd meglátja a jövőmet. Minden ajánlkózót sikeresen visszautasítottam, egészen a nagy mecset bejáratáig, amikor egy nagyon furcsa szerzetes tűnt fel. Azt állította, hogy hivatalos vezető nélkül nem muszlimok nem tartózkodhatnak a mecset területén, tehát kénytelen voltam elfogadni idegenvezetői ajánlatát. Bevezetett a mecsetbe és teljes tüdőből elénekelt egy dalt Amadou Bamba szent botjánál. Természetesen adományt szívesen elfogad, említette a kis előadása végén, nekem pedig nem volt más választásom. Ezután a temető irányába vettük az utunkat, ahol büszkén mutogatta, hogy mennyi külföldi temetkezik Touba szent földjébe. Adományokat itt is szívesen vettek a sirkert gondozására. A híres nagy fa volt a következő állomás, ahol természetesen szintén kötelező adakozni, különben igazán elszáll az összes szerencsém. Lassan kezdtem megelégedni a nagy adakozást és próbáltam megköszönni kedvességét. Azonban kötötte az ebet a karóhoz, hogy muszáj egy marabu áldását kapnom. Nem volt mit tenni, követtem hát a piacon át, amíg a házához nem értem. Vezetőm azt állította, hogy ő a legbefolyásosabb kis marabu és mindig igazat mond. Egy hosszú folyóson át – sötét, misztikus hangulattal átítva – a szobájába vezetett. A helyiségben egy nagyon öreg ember ült, előtte egy tál homok volt. Az arcát nem tudtam megfigyelni, mert a nappali világosságot az ablakkeretre felakasztott rongyok szűrték meg. Szerzetesem előadta, hogy mi járatban vagyok és az öreg marabu csak bólogatott, közben pedig a homokba rajzolgatott. Feltételezésem szerint a Korán egyik versét mormogta

maga elé. Vezetőmon látszott, hogy teljes áhitattal hallgatja az öreg bölcsöt. Lassan fordította, amit mondott: „Tökéletes életed lesz. Mindenben, de legfőképpen az utazásokban leszel nagyon szerencsés. A párkapcsolatodban sem lesz gondod, hamar meg fogod találni azt, aki hozzád illik, feltéve, ha még meg nem találtad.” Nem rossz, gondoltam magamban. Érdeklődtem, hogy valami konkrétabb dolgot nem tudna-e mondani. „Igen tisztán látom a jövődet. Mindent el fogsz érni, amit akarsz, a szerencse mindig melletted lesz. De ahhoz, hogy ne pártoljon el tőled, fel kell áldoznod egy fekete kecskét és egy fehér tyúkot.” „Nem lehetne valami kisebb dolgot, mint egy kecske?” – alkudoztam. „Hát jó, talán egy fekete csirkében is kiegyezhetünk.” Ezzel véget is ért a szeánsz. Adnom kellett a remek jóslatért 2000 frankot, ami körülbelül 1200 forintot tesz ki. Örültem, hogy ennyivel megúsztam, de szerzetesem ragaszkodott a csirkeáldozathoz. Így kénytelen voltam őt követni az állatpiacra, ahol élő fekete és fehér csirkét árultak. Újabb 4000 frankkal lett könnyebb a bukszám. Ezek után persze kíváncsi voltam, hogy hogyan fogja feláldozni a csirkét a „sokat ígérő” jövőmért. Sajnos sohasem fogom megtudni, mert azt mondta, hogy csak a reggeli órákban hasznos a csirkeáldozat. Ő is reggel fogja azt megtenni, de ne búslakodjak, hogy nem látom, mert megígéri, hogy úgy fog eljárni, ahogy azt neki a marabu mondta. Majd hozzátette, hogy addig is igyunk meg egy sört valahol Touban kívül, például Bakében. Azt hittem rosszul értettem és kétszer is visszakérdeztem, hogy mit akar. Azonban minden kétséget kizáróan, az én „jólelkű, hívő” szerzetesem sört akart inni. Megbotránkozásom ellenére, nem tudtam ellenállni ennek a remek ajánlatnak a nagy hőségben, úgyhogy tízperc múlva már egy bakéi titkos kocsmában kortyolgattuk a

jéghideg és ízes Gazellt, ami Szenegál egyik legfinomabb söre. Vezetőm hamar az üveg fenekére nézett és már rendelte is a következő kört: zacskós vörösbort... A Toubaról, szerzetesekről és a marabukról kialakult negatív benyomásom ekkor vált véglegessé. Gyorsan felálltam és elbúcsúztam, mert nem volt kedvem ezt továbbnézni és az álszent szöveget hallgatni. Szerzetesem magyarázata egyszerű volt az alkoholfogyasztásra: „Itt mindenki iszik. Csak titokban, mert nem kell, hogy az egész világ tudjon róla. Amúgy pedig ha imádkozol, Allah negyven nap múlva megbocsát.”

Miközben a friss élményeken gondolkodtam, Omar konzerves dobozába egyre több frank gyűlt. Sőt valakitől egy zacskó száraz kecsket is kapott. A nap mind magasabbra kúszott az égen és alig volt már árnyék a buszpályaudvaron. A hőség megrekkent, semmiféle légmozgás nem volt, csak a csotrogány buszok kipufogójából gomolygó füstfelhőt szippanthatta be az ember. A kisfiút láthatólag ez már nem zavarta. Buszról buszra járt és az ablakoknál addig énekelt, amíg valaki bele nem dobott egy kis aprót konzerves dobozába. Talán pont azért, hogy elhallgasson. A buszom lassan kifelé gördült a dakari pályaudvarról Amdellai irányába.

Drága Omar, remélem, hogy egyszer eljutsz Toubaba és megszerzed az áhított gyugyudat, ami több szerencsét hoz... ☀

MUNDUS
KIADÓ

Együttműködő partnerünk a Mundus Kiadó